

<https://doi.org/10.37919/0201-419X-2023.98.9>

УДК 811.112.2'371

СЕМАНТИКО-СТИЛІСТИЧНА ТРАНСПОЗИЦІЯ ПРИКМЕТНИКІВ ВІРУСНИЙ / ВІРАЛЬНИЙ

МАМИЧ

Мирослава Володимирівна

доктор філологічних наук,
професор, завідувач кафедри
прикладної лінгвістики,
Національний університет «Одеська
юридична академія»;
Фонтанська дорога, 23, м. Одеса,
65000;

e-mail: miroslavamiros@ukr.net

ORCID: 0000-0002-2868-3953

Miroslava

МАМУСН,

Doctor of Philology, Associate
Professor, Head of the Department
of Applied Linguistics, National
University "Odessa Law Academy";
23 Fontanska Road, Odessa, 65000,
Ukraine;

e-mail: miroslavamiros@ukr.net

Статтю присвячено дослідженню явищ семантико-стилістичної транспозиції прикметників у мові ЗМІ на прикладі зміни значення, сфер поширення і сполучуваності слів «вірусний» і «віральний». Визначено факти розширення значення самого поняття «транспозиція» в українському мовознавстві. Простежено активність зазначених лексем у медійній сфері (на сайтах медійних маркетологів, рекламистів), а також у пресі, зокрема на сторінках газети «Говоримо по-українськи». Проаналізовано зміни в семантиці слів «вірусний», «віральний» у тлумачних і спеціалізованих словниках. Зроблено припущення про тенденцію до заміщення слова «вірусний» поняттям «віральний» у медійній маркетології, рекламистиці.

Ключові слова: термін, семантико-стилістична транспозиція, мова ЗМІ, лексикологія, детермінологізація.

Прояви стилістичної транспозиції і пов'язаної з нею динаміки семантичної структури та лексичної сполучуваності слів завжди в полі зору мовознавців. Насамперед ця проблема привертала увагу граматистів, які тлумачать транспозицію як перехід слів із однієї частини мови, і це вузьке розуміння цього процесу. Натомість пояснення транспозиції як «використання однієї мовної форми у функції іншої» [Вихованець 2000: 638] є вже кроком до ширшого її потрактування. Адже завдяки «ме-

ханізмові транспозиції розширюються виражальні можливості мовних одиниць, їхня сполучуваність, синонімічні ресурси мови» [Вихованець 2000: 639].

Цей термін актуалізували й дослідники в галузі лексичної семантики, лексикографії в період від середини 90-х років ХХ ст., коли національна мовна практика розширювала функціональний діапазон, на тлі якого увиразнилися процеси інтенсивного перерозподілу активної, реактуалізованої, запозиченої лексики в різних сферах життя мови під впливом зовнішніх чинників і внутрішніх закономірностей її саморозвитку (О.О. Тараненко, Л.І. Мацько, Л.В. Струганець, Є.А. Карпіловська, Т.А. Коць, О.А. Стишов, К.Г. Городенська, М. Косарева, О.О. Кабиш, Д.Ю. Сизонов та багато ін.).

Нові теми, нові контексти зумовили переоцінку певних одиниць мови щодо принципів їх систематизації та ремаркування у словниках, які відображають часові зміни в мові. Посилення ролі ЗМІ в житті українського соціуму увиразнювали процеси термінологізації і детермінологізації лексики, зміни соціальних конотацій, переорієнтації номінацій, актуалізації і пасивізації лексико-семантичних засобів та ін. Ще з більшою силою ці явища виявили себе на тлі розширення інформаційних, захоплювальних, комунікативних тощо функцій мережі «Інтернет». Зокрема зауважено, що «Динаміка сучасного українського лексикону виявляє себе в низці опозицій кількісних і якісних змін його складу» [Клименко 2008: 7]. Ці транспозиції відбуваються у всіх стилях української літературної мови з різною інтенсивністю і якісними виявами.

Оглядаючи напрацювання українських мовознавців від середини 90-х рр. ХХ ст., стверджуємо, що не можемо говорити про усі ці процеси тільки в минулому часі. Як зауважила Л.В. Струганець, є потреба в тому, щоб час від часу відбувалося «спостереження за стилістичною транспозицією лексичних одиниць у мовній практиці соціуму», що «сприятиме адекватному відображенню стилістичного статусу лексем у кодифікаційних працях» [Струганець 2009: 62].

Зауважимо, що векторами стилістичної транспозиції є:

«зміна стилістичної кваліфікації слова, поява або зникнення емоційного забарвлення, поява обмежень, викликаних різними

причинами (належність до груп лексики, що перебувають за межами літературної мови, вузькоспеціальний характер термінів тощо)» [Хруцька 1998: 4]. Модифікується стилістичний статус лексичних одиниць сучасної української мови, зокрема як: 1) нейтралізація стилістичного забарвлення слова чи лексико-семантичного варіанта (далі – ЛСВ); 2) розвиток стилістичного забарвлення слова чи ЛСВ; 3) перерозподіл між різними групами стилістично забарвленої лексики [Струганець 2002: 220];

зміна стилістичної конотації лексичних, морфологічних, синтаксичних, словотвірних одиниць під впливом експресивних, оцінних, емоційних, функціональних умов слововживання в індивідуально-авторській практиці [Блинова 2018: 94].

Мета нашої розвідки – простежити на прикладі явища детермінологізації зміни в стилістичному статусі, а відповідно і в лексичній семантиці, функціональному навантаженні лексики, яка переходить до розряду загальноновживаної і набуває переносного значення, розширюючи діапазон сполучуваності.

Так, новою сферою для біологічного, медичного терміна «вірус» і похідного прикметника «вірусний» стала спочатку сфера комп'ютерних технологій, а дуже швидко – і медійна. На активні трансформаційні процеси, що відбуваються в медичному лексиконі, давно звернули увагу українські дослідники. Зокрема Д.Ю. Сизонов розглядає метафору як дериваційну модель трансформації семантики творення медичних термінів [Сизонов 2010]. Слушно наголошено на соціальних мотивах такого явища, коли медійна медична метафора набуває статусу ідеологеми, тобто стає маркером стану й настроїв суспільства, непрямо свідчить про складні соціокультурні, економічні перетворення в Україні та світі, пор.: «Медійна метафора твориться як наслідок заданості ідеологем у контексті лінгвостилістичних стратегій і способів утвердження заданих концептів (певних смислів) у засобах масової інформації. Часто вживаними для медійного тексту стали метафоризовані ідеологеми медичних термінопонять «життя», «хвороби», «смерті», «лікування» [Сизонов 2010: 151].

Щодо терміна *вірус*, то науковці вже давно зауважили про те, що його транспозиція показова в українській мовно-літературній практиці. Термін почав функціонувати у вірусології на теренах Російської імперії від 1892 року. З розвитком науки розвивається термінологічне гніздо з компонентом *вірус*, а разом з тим і синтагматика, і морфологічна деривація поняття, зокрема: *вірус-помічник*, *вірус-сателіт*; *парвовірус*, *ротавірус*; *дефектні віруси*, *ослаблений вірус*, *вірусна інфекція*, *РНК-вмісний вірус роду рубівірусів*; *фільтрівний вірус*, *вірус імунodefіциту людини*, *вірус парагрипу людини*; *штам вірусу*; *противірусний препарат*, *вірусне захворювання* тощо.

За загальномовним словником, *вірус*, слово латинського походження, – ‘один із найдрібніших мікроорганізмів, що викликає інфекційне захворювання’ [СУМ I: 682]. Наукові тлумачення понять залежно від ракурсу дослідження цього явища відрізняються від наведеного, пор.: ‘неклітинний інфекційний агент, який може відтворюватися лише всередині живих клітин’ (зі сторінки енциклопедії «Вікіпедія»); ‘це група мікроорганізмів, яка відрізняється від прокаріотів і еукаріотів малими розмірами, відсутністю клітинної структури та протейноутворювальних систем, вираженим цитотропізмом і облігатним внутрішньоклітинним паразитизмом’ (з погляду фармакології).

У комп’ютерних науках утвердилося функціонування слова «вірус» у значенні терміна на позначення ‘комп’ютерної програми, яка має здатність до прихованого самопоширення’. Саме принцип самопоширення аналогічний принципу життя вірусу як живого організму і став семантичною основою транспозиції біологічного терміна у сферу ІТ-технологій. Цей феномен також має час народження: «А 1981 року з’явився перший комп’ютерний вірус для Apple – Elk Cloner. Розробив його п’ятнадцятирічний хлопчик Річард Скрента, який любив покепкувати з однолітків.<...> Проте офіційним днем народження комп’ютерного вірусу серед широкого загалу все ж вважається 10 листопада 1983 року. Саме тоді Фред Коен, студент Університету Південної Кароліни, представив на безпековому семінарі свою програму, розроблену для операційної системи Unix та навіть продемонстрував її “у дії”» (http://tsn.ua/special-projects/one_and_zero/).

На межі ХХ–ХХІ ст. серед медійних метафор активізувалося словосполучення *вірус щастя*, а в мові політикуму такі суспільно-політичні метафори, як *політичний вірус*, *вірус тоталітаризму* [Сизонов 2010: 153]. М.І. Навальна зафіксувала уживання терміна «вірус» у текстах ЗМІ спортивної тематики: «**Вірус грубих помилок** (заг.). Попри перший гол Шеви в нинішній Лізі чемпіонів, «Динамо» драматично прогало «Інтеру» («Україна молода», 06.11.2009)» [Навальна 2011: 103]. Хоча термін ужитий щодо спортивної ситуації, але, на нашу думку, він у характерній сполучуваності відбиває входження у загальнономовну практику в значенні ‘системність певних явищ’. Звертаємо увагу на те, що праці 10-х рр. нового століття засвідчили зміни у вживанні слова «вірус», його входження у суспільно-політичний лексикон. Не оминула увагою це слово і Ліна Костенко в романі «Записки самашедшого» (2010 р.): *Але ж якщо мова — це Дім Буття, то чого ж ви мене виживаєте з мого власного дому?! Це бандитизм. Це імперський вірус. Це гарячка Ебола.*

Вже від 2002 року «Великий тлумачний словник сучасної української мови» його фіксує з трьома значеннями, зокрема: 2. *перен.* Те, що торкає, уражає глибоко чи багатьох. 3. *спец.* Програма, що здатна сама приєднуватися до інших програм комп’ютера та викликати збої в їхній роботі [Великий 2005: 189].

Як відомо, у період пандемії COVID-19 посилилася увага до питань медицини, адже зазначений вірус спричинив ряд соціальних, економічних, політичних зрушень у світовій спільноті. Формується синонімічний ряд взаємозамінних термінів (коронавірус, коронавірус COVID-19, коронавірус SARS-CoV-2, коронавірусна інфекція 2019-nCoV, коронавірусна хвороба, коронавірусна хвороба COVID-19, гостра респіраторна хвороба COVID-19), які зазнавали швидкої адаптації в кожній із мов, зокрема європейської практики, про що свідчать численні праці [Весна, Телецька 2020; Коккіна 2020; Омельчук, Мандич, Лисенко 2021; Хо́да 2020].

Паралельно з розширенням транспозиції іменника «вірус» відбувається і модифікація функціонально-семантичного діапазону прикметника *вірусний* не так у термінологічному біоло-

гічному значенні, як слова з широкою семантикою ознаки, яка пов'язана з двома із наведених транспозиційних значень слова «вірус». За матеріалами газети «Газета по-українськи» простежено динаміку вживання прикметника. Якщо у 2005 році ще натрапляємо на контексти з біологічно-медичним значенням, як-от: *Таблетки, які містять вітамін С та мікроелемент рутин, чудовий засіб для профілактики грипу та інших **вірусних захворювань**; Через вроджену патологію нирок дівчина хворіла на **вірусну деформацію кісток** її ноги були подібні до букви «О»; У Херсонській області 80 дітей госпіталізували до лікарні з гострою респіраторною **вірусною інфекцією** (ГРВІ).* То вже у 2006 році є контексти, пов'язані з переносним чи іншим спеціальним уживанням відносного прикметника: *Його власники миттю вирахували, що це поліція, і протягом трьох хвилин на комп'ютер у Варшаві надійшло 150 **вірусних атак**; Служба **вірусного моніторингу** російської компанії «Доктор Веб» інформувала про поширення по «асьці» нової троянської програми.*

За наступні 16 років спостерігаємо розширення сполучуваності прикметника «вірусний». На нинішній день найбільш відомі відповідники-словосполучення семантичних дериватів:

‘шкідлива інформація’, ‘швидкопоширювана інформація, що привертає увагу численних глядачів, читачів’: *вірусний контент, вірусне відео / фото; вірусний ролик, вірусний танець; вірусний хіт; вірусні знімки; вірусна сторінка / сенсація / фотопародія.* Наприклад: *Хакерам вперше вдалося настільки широко поширити **вірусний код** в додатки, обійшовши строгу систему захисту* (ГПУ 2015); *Часто саме влучно підловленому моменту завдячують своєю популярністю в мережі **фото**, які стають «**вірусними**»* (ГПУ 2019); *Мережею поширюється **вірусний флешмоб** стюардес, які зачинають багажні полиці акробатичним трюком* (ГПУ 2020); *Мрієте дивитися матч Шериф – Шахтар, але стикаєтеся з проблемами підозрілих джерел і **вірусних сторінок**?* (ГПУ 2021);

‘пов'язаний з поширенням і дослідженням процесів поширення інформації в мережі «Інтернет»’: *вірусний маркетинг, вірусна атака, вірусний код, вірусний хештег, вірусна популярність.* Наприклад: *Нагадаємо, у роликах в жанрі анбоксинг*

користувачі розкривають упаковки різних речей, як правило, гаджетів, попутно коментуючи процес. Такі відео набирають мільйони переглядів і давно набули **вірусну популярність** на YouTube. Сам жанр виник ще 2006 року (ГПУ 2015); На додаток створили **вірусний хештег** #DisapprovingDogChallenge, завдяки якому власники домашніх улюбленців з усього світу діляться кумедними фото своїх чотирилапих друзів (ГПУ 2020); НАТО допоможе Україні боротися з **вірусними атаками** (ГПУ 2020).

В останні роки спостерігаємо, що поряд із прикметником «вірусний» в інтернеті поширюється і прикметник **віральний**. На сьогодні це слово зафіксоване і кодифіковане зі значенням ‘якому характерна віральність’, а відповідно **віральність** – ‘властивість інформаційного наповнення реклами, мему тощо надзвичайно швидко поширюватись’ [Словник 2022]. Отже, сполучуваність слова **віральний** має бути тождна сполучуваності детермінологізованого і транспонованого прикметника «вірусний», зокрема: **віральний контент, віральна кампанія, віральне відео, віральна публікація** тощо. Утім вона ще не так розвинута в кількісному вираженні. Натомість спостерігаємо накладання понять: якщо в заголовку є слово «віральний», то в тексті його може замінювати «вірусний» і навпаки.

Чи ж споріднені слова «вірусний» і «віральний»? Так. Вони мають латинський корінь віро-, зокрема слово «вірус» > лат. *virus* ‘отрута’ [Червяк 2012: 177]. Пор. ще твердження: *Віруси становлять царство Vira* (за «Словником з мікробіології, вірусології, імунології та інфекційних захворювань» за ред. Г.К. Палія. Вінниця, 1995). Щодо слова «віральний», то вказують, що воно є англізмом < *viral* ‘вірусний’. Отже, є фонетична відмінність у цих близьких за значенням понять. І це спостерігаємо в контекстах на зразок: **Всі хочуть вірального контенту або контенту з вірусним ефектом. Зробив пост – і його побачив майже весь світ; Основні прийоми створення вірального контенту. Єдиної формули для створення матеріалів, які згодом стануть вірусними, не існує. Але є певні рекомендації та характеристики, які впливають на цей процес.** Фахівці-маркетологи, рекламисти пояснюють суть цього феномена за

допомогою метафоричного порівняння «віральний контент» – це спринт: *Коли ми говоримо про те, що нам потрібно більше уваги, ми думаємо про такі дві речі, як віральний контент та інтерактивний контент. Ми для себе вирішили, що **віральний контент** – це спринт. Інтерактивний контент – це марафон. Це постійна робота, досить складна. Ви маєте багато чого робити для того, щоб утримувати цю увагу на постійній основі. Не від кампанії до кампанії, а щодня.*

Якщо термін маркетингології «вірусний» більш поширений, він розвинув свою синтагматику, лексичну сполучуваність, то поняття «віральний» ще має коротший ряд синтагматичних реалізацій. Наші спостереження підтверджують матеріали «Газета по-українськи»: слово «віральний» має 4 фіксації від 2018 року, а «вірусний» – 1376 записів. У публікаціях знаходимо відповідності того, що може набувати віральності – текстових, візуальних форм / контентів, пор. інформацію про віральні форми, які пояснені через слово «вірусні»: Можна стверджувати, що серед публікацій є **вірусні статті, списки, мему, інфографіки, матеріали з заголовком «top 10», мотиваційні пости, особисті історії, дослідження, пізнавальні та навчальні матеріали, тексти та квізи, емоційний контент, гайди, огляди, відеоролики, кейси, інтерв'ю**. Отже, в широкому розумінні усі віральні / вірусні формати – це пости в мережі «Інтернет»: *Як вже згадувалося вище, **віральний пост** або іншого роду контент має викликати емоції.*

За попередніми висновками, у мережевій маркетингології допоки конкурують номінації *вірусний* і *віральний*. Зумовлено це, припускаємо, прагненням «відтіснити» слово *вірусний* з негативними асоціаціями, що їх має поняття, яке стосується пояснень способів поширення хвороб, і знайти для сфери рекламістики менш відоме загальне поняття, яке і вивести в розряд термінів.

Отже, і щодо слова *вірусний*, і щодо лексеми *віральний*, простежуємо виразні процеси семантичної і стилістичної транспозиції, спеціалізації вживання у новітніх обрядах обслуговування запитів мережної комунікації.

Блинова І.А. Стилiстична транспозиція як спосiб актуалiзацiї засобiв морфологiчного рiвня при створеннi комiчного ефекту. *Закарпатськi фiлологiчнi студiї*. 2018. Вип. 3. Т. 1. С. 92–96.

Великий тлумачний словник сучасної української мови. Голов. ред. В.Т. Бусел. Київ – Ірпiнь: Перун, 2005.

Весна Т., Телецька Т. Лексичнi iнновацiї перiоду коронавiрусної пандемiї. *Записки з романо-германськoї фiлологiї*. 2020. Вип. 1(44). С. 82–89.

Вихованець І.Р. Транспозиція. *Українська мова: енциклопедiя*. Київ: Вид-во «Укр. енциклопедiя» iм. М.П. Бажана, 2000. С. 638–639.

Кабиш О.О. Семантичний розвиток лексичних iнновацiї. *Науковий часопис Нацiонального педагогiчного унiверситету iмeнi М.П. Драгоманова. Серiя 10: Проблеми граматики i лексикологiї українськoї мови*. 2011. Вип. 7. С. 317–322.

Каленюк С.О. Стилiстична транспозиція як особливий спосiб актуалiзацiї термiнолексем у ЗМІ. *Вiсник Днiпропетровськoго унiверситету iмeнi Альфреда Нобеля. Серiя «Фiлологiчнi науки»*. 2017. № 1(13). С. 208–214.

Клименко Н.Ф., Карпiловська Є.А., Кислюк Л.П. Динамiчнi процеси в сучасному українськoму лексиконi. Київ: Вид. дiм Дмитра Бурого, 2008.

Коккіна Л.Р. Вербалiзація концепту «пандемiя COVID-19» у французькiй мовi як перекладацька проблема. *International scientific and practical conference «Challenges of philological sciences, intercultural communication and translation studies in Ukraine and EU countries»: conference proceedings, October 30–31, 2020*. Venice: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2020. P. 213–216. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/69/1646/3656-1>

Лисенко Н. Неологiзми доби пандемiї COVID-19 як вiдображення динамiзму сучасного французькoго лексикону. *Актуальнi питання гуманiтарних наук*. 2021. Вип. 45. Т. 2. С. 62–67.

Навальна М.І. Динамiка лексикону українськoї перiодики початку ХХІ ст. Київ: Вид. дiм Дмитра Бурого, 2011.

Омельчук С.А. Вiдiмениковi ад'ективи «пандемiчний» i «пандемiйний» у сучасному українськoму лексиконi. *Актуальнi питання суспiльних наук та iсторiї медицини. Спiльний українськорумунськiй науковий журнал. Серiя “Фiлологiчнi науки” || Current issues of Social studies and History of Medicine. Joint Ukrainian-Romanian scientific*

journal. Series "Philological sciences". Ред. А. Мойсей, Ш. Пуріч. Чернівці – Сучава: БДМУ. 2020. № 3(27). С. 15–18.

Омельчук С.А., Мандич Т.М. Контекстний аналіз абрєвіатури covid-19 та лексичних варіантів її на перетині лексикології, словотвору й синтаксису. С. 112–131. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/96/2418/5194-1?inline=1>

Сизонов Д.Ю. Детермінологізація медичної лексики в медійному дискурсі. *Актуальні проблеми української лінгвістики : теорія і практика*. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2010. Вип. XX. С. 149–156.

Словник новітніх англїзмів. Укл. Л. Белей, А. Гончаренко, М. Ківу, І. Олександрук. Київ: Наукова думка, 2022.

Струганець Л.В. Динаміка лексичних норм української літературної мови ХХ столїття. Тернопіль: Астон, 2002.

Струганець Л.В. Стилїстична транспозиція лексичних одиниць сучасної української літературної мови. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 8. Фїлологічні науки (мовознавство і літературознавство)*. 2009. Вип. 117–118. С. 57–62.

Тараненко О.О. Новий словник української мови (концепція і принципи укладання словника). Київ – Кам'янець-Подільський, 1996.

Хода Л. Мова реклами в часи пандемії коронавірусу COVID-19 (на матеріалі українських та словацьких текстів). *Південний архїв (фїлологічні науки)*. 2020. № 82. С. 130–134.

Хруцька Н.В. Динаміка стилїстичної маркованості лексики російської мови (на матеріалі російської лексикографії 50–80-х років ХХ сторїччя): автореф. дис... канд. фїлол. наук. Київ, 1998.

Червяк П.І. Медична енциклопедія. Київ, 2012.

REFERENCES

Blynova, I.A. (2018). Stylistic transposition as a way of actualizing means of the morphological level when creating a comic effect. *Transcarpathian Philological Studies*, 3, Vol. 1, 92–96 (in Ukr.).

Busel, V.T. (Ed.) (2005). Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language. Kyiv – Irpin: Perun (in Ukr.).

Vesna, T., Teletska, T. (2020). Lexical innovations during the period of the coronavirus pandemic. *Notes on Romano-Germanic philology*, 1(44), 82–89 (in Ukr.).

Vykhovanets, I.R. (2000). Transposition *Ukrainian language: encyclopedia* (p. 638–639). Kyiv: Publishing House “Ukrainian Encyclopedia” named after M.P. Bazhan (in Ukr.).

Kabysh, O.O. (2011). Semantic development of lexical innovations. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P. Drahomanov. Series 10: Problems of grammar and lexicology of the Ukrainian language*, 7, 317–322 (in Ukr.).

Kaleniuk, S.O. (2017). Stylistic transposition as a special way of actualizing term tokens in mass media. *Bulletin of the Dnipropetrovsk University named after Alfred Nobel. Series “Philological Sciences”*, 1(13), 208–214 (in Ukr.).

Klymenko, N.F., Karpilovska, Ye.A., Kisliuk, L.P. (2008). Dynamic processes in the modern Ukrainian lexicon. Kyiv: Vyd. Dim Dmytra Buraho (in Ukr.).

Kokkina, L.R. (2020). Verbalization of the concept of the “COVID-19 pandemic” in French as a translation problem. *International scientific and practical conference “Challenges of philological sciences, intercultural communication and translation studies in Ukraine and EU countries”: conference proceedings, October 30–31, 2020* (p. 213–216). Venice: Izdavniceba “Baltija Publishing”, URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/69/1646/3656-1> (in Ukr.).

Lysenko, N. (2021). Neologisms of the era of the COVID-19 pandemic as a reflection of the dynamism of the modern French lexicon. *Current issues of humanitarian sciences*, 45, Vol. 2, 62–67 (in Ukr.).

Navalna, M.I. (2011). Dynamics of the lexicon of Ukrainian periodicals at the beginning of the 21-st century. Kyiv: Vyd. Dim Dmytra Buraho (in Ukr.).

Omelchuk, S.A. (2020). Vidymennikov’s adjectives “pandemic” and “pandemic” in the modern Ukrainian lexicon. *Current issues of social sciences and history of medicine. Joint Ukrainian-Romanian scientific journal. Series “Philological sciences”*, 3(27), 15–18 (in Ukr.).

Omelchuk, S.A., Mandych, T.M. Contextual analysis of the abbreviation COVID-19 and its lexical variants at the intersection of lexicology, word formation and syntax. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/96/2418/5194-1?inline=1> (in Ukr.).

Sizonov, D.Yu. (2010). Determinologicalization of medical vocabulary in media discourse. *Actual problems of Ukrainian linguistics: theory and practice*. Kyiv: VOC “Kyiv University”, XX, 149–156 (in Ukr.).

Beley, L., Honcharenko, A., Kivu, M., Oleksandruk, I. (2022). Dictionary of the latest anglicisms. Kyiv: Naukova dumka (in Ukr.).

Struhanets, L.V. (2002). Dynamics of lexical norms of the Ukrainian literary language of the 20th century. Ternopil: Aston (in Ukr.).

Struhanets, L.V. (2009). Stylistic transposition of lexical units of modern Ukrainian literary language. *Scientific journal of the M.P. Drahomanov NPU. Series 8. Philological sciences (linguistics and literary studies)*, 117–118, 57–62 (in Ukr.).

Taranenko, O.O. (1996). New dictionary of the Ukrainian language (concept and principles of compiling the dictionary). Kyiv – Kamianets-Podilskyi (in Ukr.).

Khoda, L. (2020). The language of advertising during the COVID-19 coronavirus pandemic (based on Ukrainian and Slovak texts). *Southern archive (philological sciences)*, 82, 130–134 (in Ukr.).

Khrutska, N.V. (1998). The dynamics of the stylistic marking of the vocabulary of the Russian language (on the material of Russian lexicography of the 50–80-s of the 20th century): autoref. diss. ... cand. philol. of science. Kyiv (in Ukr.).

Cherviak, P.I. (2012). Medical encyclopedia. Kyiv (in Ukr.).

Статтю отримано 31.03.2023

Myroslava Mamych

SEMANTIC-STYLISTIC TRANSPOSITION OF ADJECTIVES “VIRUSNYI” / “VIRALNYI”

The article is devoted to the study of the manifestations of semantic and stylistic transposition of adjectives in the language of the mass media, using the example of the change in meaning, spheres of distribution and compatibility of the words “virusnyi” and “viralnyi”. The facts of the expansion of the meaning of the very concept “transposition” in Ukrainian linguistics have been identified. It is emphasized that manifestations of stylistic transposition and related dynamics of semantic structure and lexical conjugation of words are always in the field of linguists view. First of all, this problem attracted the attention of grammarians who interpret transposition as the

transfer of words from one part of the language, and this is a narrow understanding of this process.

The activity of the specified lexemes in the media sphere (on the websites of marketers, advertisers), as well as in the press, in particular on the pages of the newspaper “Govorimo po-ukrainsky”, was monitored. Changes in the semantics of the words “virusnyi” and “viralnyi” in explanatory and specialized dictionaries were analyzed. It is assumed that the word “virusnyi” will be replaced by the concept “viralnyi” in media marketing and advertising.

According to preliminary conclusions, the nominations “virusnyi” and “viralnyi” still compete in network marketing. This is due, we assume, to the desire to “displace” the word “virusnyi” with negative associations that the concept has, which refers to explanations of the ways of spreading diseases, and to find a less well-known generic concept for the field of advertising, which can be classified as a term.

So, both with regard to the word “virusnyi” and with regard to the lexeme “viralnyi”, we trace the expressive processes of semantic and stylistic transposition, specialization of use in the latest horizons of servicing network communication requests.

Key words: term, semantic-stylistic transposition, mass media language, lexicology, determinologizing.